

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDEN'U **UKRAINIENNE**

Число 1 (59), рік видання III. 1 січня 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, субота, 1 січня 1927 року.

Одвічним звичаєм, кладучи межу певному періодові часу пережитого, на новий рік оглядаємося ми назад, на пройденому путь, складаємо побажання на майбутнє.

Нижче підбиваємо ми статтею нашого співробітника підсумки загальні цьому страшному рокові, що освячений кров'ю мученицькою Вождя нації, який вмер за Україну.

Спіняємося докладно на тяжкій втраті, на тому, що дав минулий рік тяжкого і що полишив по собі доброго, на нашій роботі, на наших здобутках.

В тім загостренні й піднесенні національного почуття, що зазнали ми торік, в тій невпинній культурній, громадській і політичній роботі, що має на меті визволення рідного краю і його благо, в тій твердості, що її знайшли в собі здорові елементи нашої еміграції, од якої де дали одсвіається й одпадає все хистке, нестале, хворобливе,— в цьому черпаємо ми сили на дальшу працю й боротьбу.

Звістки, що доходять з поневоленої України, ті складні процеси, що там одбуваються, додають нам ще більше певності в прийдешній перемозі.

На новий рік цієї витривалости до кінця, цієї незломної твердості, що в них залог успіху, бажаємо ми всім читальникам і прихильникам «Тризуба», всім землякам нашим, в розсіянні і на Україні сущим.

НА ПОРОЗІ НОВОГО РОКУ.

Одходить рік, що його місце навіки буде позначено кров'ю в історії України. В те криваве море, що широко розлилося по просторах нашої батьківщини за її свободу, влилася кров самого Вождя народніх героїв, найкращого з найкращих синів України.

Доля поставила нас свідками та в певній мірі учасниками великих історичних подій української історії, але вимагає за те од нас тяжких жертв, завдає нам великих страждань. Найтяжчу втрату понесли ми, найбільшого страждання зазнали цього лихої пам'яті року — в трагічній події 25 травня.

Наш ворог відчув, що захитався ґрунт під ним, що настає для його час росплати. Розклаталася колишня зацієна дисципліна в його лавах, виникають суперечності серед окремих суспільних його елементів, серед окремих країн, що силою та лукавством втягнуто їх у ярмо олігархічної диктатури. Чуття горожанської гідности знищено до щенту, запанувала загальна деморалізація, — зловживання, рострати стали побутовим явищем, все більше понижують авторитет влади, викликають привирство та ненависть до неї. До всього відчувається тяжка економічна криза — тому безнадійна, що поліпшення можна купити лише ціною втрати засадничих позицій, одмовою од комуністичних методів не лише господарки, а й цілого життя, придушеного тими методами на всім просторі СССР. Все це й утворює в большевицькім раю той ідейний заколот, що його не можна затамувати формальними постановами більшости ВЦІКа; можна фізично ізолювати чи анулювати тих чи інших представників т. зв. опозиції, але не можна знищити ту ідейну течію, що черпає свої сили і свій вплив з самої ідеї чистого «ленінізму» і розколює єдину партію РКП поки що на двє.

Таке становище комуністичної олігархії особливо трагічне на окупованій Україні. Тут вона держиться самим лише зовнішнім способом, не маючи коріння в національно та осціально чужих їй народніх масах. Досить сказати, що сама большевицька статистика підчислює кадри своїх партійних прихильників на Україні в розмірі лише 0,37%, — чи ж може бути яскравіша картина окупаційної диктатури? Позбавлена ґрунту, окупаційна влада вживає методів типично завойовницьких, що риють все більшу прірву між конквістадорами та тубольним населенням. Доведена до краю централізація управління, об'єднання господарських та фінансових функцій у Москві, обсаження адміністративного апарату чужинецьким елементом, прилучення все нових територій України, — в тім числі таких цінних, як Донецький басейн, до московського територіяльного тіла, роздаровування української землі під чужоземну, з'окрема жидівську, колонізацію, в той час, як українське населення у великій кількості переселяється на чужину, — всі ці спроби типової московської окупаційної політики стають незамінною школою політично-державного виховання. Тому й повстає та хвиля «сепаратизму» на Україні, що так непокоїть московську загарливу душу і там, на окупованій території, і тут, на емі-

Грації, — серед соціально чужої для большевиків, але націоналістично та імперіалістично близької їм московської еміграції. Самі проводирі большевицькі мусять признати, як це оголосив Чубарь, що це «не якась абстракція, але є у нас ще й досі люди, що схиляються до петлюрівщини, прихильники дрібнобуржуазного устрою, що провадять шкідливу роботу. Вони заявляють себе оборонцями національної республіки, ніби незалежної від Росії, а на ділі — незалежної від диктатури пролетаріату... І досі є чимало української інтелігенції, діячів у колах суспільства українського, кооперації то-що, які вважають, що шлях відбудови українського господарства, шлях забезпечення всіх вимог трудящих мас на Україні, йде тільки через спілку з сучасною західно-європейською культурою, тільки через спілку УССР з західно-європейськими державами. Ось куди прагнуть. Еміграція висловлюється одверто, де-хто на терені України теж так гадає, але не висловлюється одверто». Що до цього характерного признання то можна, лише повторити те, що писалося у нас півроку тсму з приводу згаданої промови («Тризуб», ч. ч. 26-27): «Єдність думок між «тим» боком і «цим» стверджена українським сучасним «генерал-губернатором» московської влади на Україні. Хоч ми цю єдність і без того відчували, підкреслення її власне Чубарем свідчить про те, що шостирічне полювання уряду УССР за українськими душами кінчилося нещасливо. Уряд цей може вивозити з України хліб, цукор, вугілля, всі багатства її, але української душі з неї не вивезе. Промова Чубаря стверджує, що української душі уряд УССР не переборов і не перетворив по своєму викривленому образу та подобию. Щоб він не робив над нею, якими б підступними засобами не користувався для того, щоб увійти в довірря її, які б подачки він не кидав їй (в формі «українізації», напр.), — купити її не зможе. Бо «душу» продають тільки покидьки надії, — сама вона — невідкупна».

Так, «угасити» душу українського народу, як не вдалося царській московській владі, так не пощастить це зробити ніякій владі іншій. Промова Чубаря тим саме й характерна, що свідчить про глибоке «по той бік» переконання в правді тих засад, на яких стояла та стоїть УНР, не одрікаючись од тих засад на чужині, щоб у слушний час понести їх знову на рідну землю. Тож не диво, що нинішні тимчасові господарі України, безсилі витравити національно-державну свідомість з душі поневоленого народу, вдалися своїм звичаєм до інших способів боротьби з урядом УНР, — до тих способів, що так широко практиковані у себе вдома. І от від кулі ката падає безбройний, серед білого дня на вулиці столичного міста заскочений, чільний представник уряду УНР.

Всього півроку минуло з того часу, ще кривавить свіжа тяжка рана, якої зазнали не лише українська еміграція, не лише уряд УНР, але й ціла українська справа. Але й тепер на питання, чи переможемі ми тим зрадницьким стрілом, можемо одповісти з цілковитою певністю — негативно. Симон Петлюра був яскравим втіленням ідеї української державної незалежності, його постать було обвіяно повітрям казкового героїзму, з його іменем зв'язано найкращі сподівання широких

мас народніх, і тому удар трагічної смерті свого національного героя дуже боляче відчула справді «вся Україна». Але ідеї не вмірають з людьми разом, — навпаки, виношена та висвітлена в лоні чистої, великої душі, окроплена жертвовною кров'ю, висока альтруїстична ідея звичайно набірає ще більшої внутрішньої сили, здобуває більшого впливу. Так сталося і по трагічній смерті носія української державної ідеї Симона Петлюри. Трудно звідси вдивитися у ті глибини душі українських мас, де зріють настрої національно-державного визволення. Але ті звістки, що сюди доходять, свідчать про велику тугу за своїм улюбленим героєм, про глибоку свідомість тих ідеалів, що їх носієм був він. Та не могло й бути інакше, — ті настрої народніх мас, про які ще недавно свідчили самі вороги наші, мали під впливом тяжкої втрати лише більш посилитися. Так само ця смерть скріпила державницькі настрої української еміграції, в певній мірі розхитані на емігрантському вимушеному дозвіллі, коли припинилася органічна, ґрунтовна державна праця. Смерть Симона Петлюри виявила великі поклади національно-державного патосу, що крилися в страдницькій душі української еміграції, стала стимулом найвищого піднесення горожанського почуття її. Чиста кров Симона Петлюри стала жертвовною кров'ю, що обмила нашу душу од усіх дрібниць та бруду нашого життя, яке своїми щоденними злиднями припорошує в нас ті визвольні горожанські ідеї, з якими вийшли ми з дому. Прокинулася, стрепенулася приборкана обставинами еміґрація, відчула і тяжку втрату і разом свій національний обов'язок, виявила максимум горожанської акції.

Скріплення національно-державних настроїв української еміґрації виявилось перш за все в тому однодушному об'єднанні біля самої події смерті свого вождя, в акції вшанування його пам'яті та оборони чести його імені, що ідентифікується з обороною чести українського народу. Організації, зв'язані з іменем Симона Петлюри, стали обов'язковим явищем усіх більших осідків нашої еміґрації. Відчулася сильна течія що-до політичного об'єднання еміґраційних елементів, зроблено практичні кроки в тому напрямі. Поки-що не сягнуто цього завдання. Мимо діяльності деструктивних елементів, що увесь час намагалися поборювати ті національно-державні змагання, з якими українська еміґрація вийшла з рідної землі, треба сказати, що взагалі об'єднання різнородних політичних течій на чистому політичному ґрунті завдає труднощів, ледве чи поборимих; треба шукати не партійного, а ширшого — національно-державного ґрунту для об'єднання, і таку роботу в значній мірі вже підготовлено в процесі першої спроби.

Ще до самої трагічної події набрала великої актуальности справа рееміґрації, що дуже живо дискутувалася і в еміґрантській пресі, і на зборах різних еміґрантських — партійних та громадських організацій. При всій різниці політичних течій серед еміґрації, висліди тих дискусій можна визнати взагалі однодушними. Не заперечуючи повороту для елементів неполітичних, загальна думка не визнає можливості гідного повороту для політичних елементів, яких поворот може трак-

туватися, як зміна національно-державних позицій, як капітуляція перед окупантом, як скріплення його становища на нашій землі.

В зв'язку з цим актуально стало питання про утворення твердої правної та матеріальної бази для української еміграції, що давала б їй можливість уникнути ганебних умов повороту. Розвинулася діяльність старих та повстали нові організації для підшукування праці для безробітних емігрантів, з окрема для тих, що кінчають високі шксли в ЧСР. Діяльність цих організацій для забезпечення правних та матеріальних інтересів еміграції значно поступила наперед за останній рік, але не можна визнати, щоб вона задовольняла справжній потреби. Від належного налагодження цієї справи в значній мірі залежить заховання не лише фізичного, але й морального здоров'я еміграції надалі.

Крім політичної та громадської акції, українська еміграція широко розвиває діяльність організаційно-культурну, для якої фактичним ґрунтом стає існування високих шкіл в ЧСР. В цім напрямі українське студентство виявляло до останнього року значно більше ініціативи й енергії, ніж професура. Українське студентське об'єднання — ЦЕСУС — позначилось великою працею, що дала корисні наслідки і що-до внутрішньої організації українського студентства, і що-до виступів його на міжнародньому коні. З цього приводу слід згадати про участь українського студентства на Празькьому Конґресі міжнароднього студентського Союзу, про що у свій час подавалися у нас відомсті.

В ділянці культурної роботи відбулися цього року події великого значіння — вступлення українського наукового об'єднання (Український Академічний Комітет в Празі) до Комісії Інтелектуальсї Співпраці Ліги Націй та український науковий з'їзд у Празі. Значіння цих подій докладно обговорювалася в нашому органі. Українські наукові сили брали, крім того участь і в міжнародньому бібліологічному з'їзді в Празі, де було такж улаштвано і книжну виставу (така вистава була і на українськьому науксьому з'їзді), псчав функцісувати з осени цього року Український Науковий Інститут у Берліні. Це ті факти, що коли й не прив'язувати до них політичних тенденцій, дають матеріал для висновків ширшого національного значіння.

Отже як не тяжкий був цей рік — вже 8-ий рік нашого перебування на чужині — не мсжемо по совісті сказати, щоб він завдавав нам самі удари. Ще один рік українська еміграція витрамала іспит з кваліфікацією задовольняючою, — перебрала свої внутрішні рсскладові течії та виправдала себе в очах не лише свого народу, але й чужого світа. Ми наближаємося до наступних псдій в дсбрсьму духовсьму здоровлі, в здорових національно-державних настрєях. Це, рсзуміється, напоксїть ворсгів наших — і там, і тут — і вони сднаксво стараються розбити або, принаймні, здесрґаїзувати наші лави. Удар з того боку тяжко вразив, але не злсвив нас. Ще більш безсилі удари з цього боку, аранжовані москвськсю еміграцією. Всі ідейні шари її — від чорних до червоних, від «Всзрсжденія» до «Пссл. Нсвостей» та «Дней» однаково злісливо, брутално виявляли свсю шо-

віністичну нетерпимість до української справи та до її діячів, не гнучуючи наклепами та денунціаціями «на той бік». Особливо ганебний був виступ в Празі колишнього співробітника «Русскаго Богатства», народного соціаліста В. Мякотина. Таким поступованням лише виявляється «внутрішнє лице» московської інтелігенції, що часом прикривається лицемірними фарисейством. Мусимо констатувати, що вся та негідна акція мало звертала на себе уваги з боку елементів українських, які обмежувалися власне позицією обсерваційною; що до московської еміґрації — нам нема з ким і про що говорити в нашій справі, хіба поговоримо колись на ґрунті міжнародньому.

Так само не вивів українську еміґрацію з рівноваги її горожансько-почуття той нечуваний, всесвітній жидівський галас, що містив у собі, поруч з канонізацією «нового Маккабі», найогидніші наклепи на український народ, на найкращого його сина, на увесь наш визвольний рух. Ми свідомі своїх обов'язків та свого права що-до національних меншостей на нашій землі, і ніяка шалена агітація не може змінити засад національно-державних, лише дасть нам новий практичний досвід.

Мачучи перед собою певні та ясні завдання, еміґрація наша виявила цілковиту свідомість тих завдань та свсеї відповідальної що-до них позиції, гідно реагувала на всі витівки ворожих таборів московського та жидівського, що виявили цього року велику агресію та загрожували спровокувати її на виступи, що були б не гідні її засадничих позицій. Ясність ціли та твердість духа — це основні риси настроїв нашої еміґрації, як вона їх за цей рік виявила, і навіть найтяжчий удар не скривив тих настроїв на хибний шлях, а лише скріпив їх та викресав з її грудей нові іскри твердої певности та енергії в дальшій боротьбі.

«Такъ тяжкій млатъ,
Дробя стекло, куєть булатъ».

О. Лотоцький.

УКРАЇНЬКА СПРАВА СЕРЕД РОСІЯН.

Ми стаємо модними. Я не пригадую, щоб українська справа викликала в російській пресі стільки статей, серед російських політичних угруповань стільки виступів і освідчень, як це мало місце за останні два-три місяці.

«Возрожденіє», «Последнія Новости», «Руль», «Дні», «Револуціонная Россія», російські с.-р. і н.-с. — всі ці органи і групи в той чи инший спосіб зазначили своє становище що-до нашої справи. Всі ці виступи мали місце в той час, коли в українському громадському і політичному житті не сталось жадних скільки небудь видатних подій. Увага, виявлена до нашої справи росіянами при таких обставинах,

свідчить, що актуальність її стає очевидною навіть для чужих. Навіть для тих, які завжди мали тенденцію ставитись до української проблеми, як до неіснуючого питання, навіть для росіян.

Це є хіба одинокий позитивний момент для нас, який ми можемо підкреслити в усіх тих російських розмовах на українські теми. Але й цей позитивний момент досить умовного характеру: свідомість актуальності нашої справи, засвоєна тепер росіянами, полягає в тому, що вони усвідомили ту реальну небезпеку, яку ми уявляємо для них. Очевидно надалі їхня увага до нас, увага ворога, не буде слабнути.

Можна двоюко підходити до оцінки змісту й значіння тих всіх російських виступів. Можна сцінювати їх з об'єктивного погляду, з боку обґрунтованості і обґрунтованості аргументації, з погляду знайомства з фактами і подіями з наших відносин. Тоді довелося б дивуватись, як дорослі люди, дуже часто люди з давнім громадським і політичним стажем, дозволяють собі виступати з цілою низкою наївностей, фактичних помилок, яскравих суперечностей то-що; але думаємо, що власне всі ці наївності і суперечності, які характеризують російські виступи, яскраво вказують, що цей об'єктивний підхід і оцінка виступів являвся б абсолютно недоречним. Логічна передумана конструкція, поважний підхід до фактів і їх вивчення бувають у тих, які шукають розв'язання певного питання і хочуть його знайти на підставі об'єктивного матеріалу. Знайомлючись із змістом російських виступів з останніх місяців, виразно бачиш, що люди підходять до справи, вже маючи свою концепцію, на якій вони стоять ясно і виразно. Коли факти не погоджуються з їхньою концепцією, тим гірше для фактів, все одно — правда вже знайдена й іншої бути не може. Тому абсолютно байдуже, якими фактами, якою аргументацією оперується, — це не більше, як ілюстрація, як подобиця в основних позиціях, твердих і непохитних, до справи української державности. В цих основних позиціях, в цьому основному відношенні полягає ціла суть, а не в тих випадкових аргументах, які висунені в їх обіроні.

Ці основні позиції росіян полягають в тому, що на їхню думку державницькі домагання українського народу органічно не погоджуються з інтересами російського народу так, як вони, російські емігранти, їх розуміють. Це — одно. Друге — свої концепції російської державности на українських землях росіяне збираються і готські здійснювати силою зброї — вірити їм аджеж, що вони ту зброю будуть мати і що опиняться в межах колишньої Росії, як з'організована сила, заборонити ніхто не може. Тільки виходячи з цих передпосилок, стає ясным весь зміст і все значіння російських виступів.

Ці виступи цілком не мали на увазі досягти якогось порозуміння з українцями. Бо представляється ясным, що коли би хто хотів досягти порозуміння, він мусів би виходити з визнання необхідности порозуміння з реально-існуючими українськими групами. І знаючи, що нема ні одної української групи, ні одного українського скільки-небудь відповідального діяча, які би не стояли на ґрунті самостійности, звертатися у простір з пропозицією... федерації — це є або крайня

ступінь політичної наївності, або певний тактичний хід, який має на увазі щось цілком інше, як досягнення порозуміння. Ми не вважаємо російських політиків й публіцистів, які забірали голос в українській справі, людьми наївними. Ми думаємо, що пропозиції федерації ставились абсолютно не з тим розрахунком, що вони знайдуть відгук в українському таборі. Вони висувались для закордонної opinio (українські «емісари», як це з острахом стверджує Діонеєв «Посл. Невсвєтях», знаходять дорогу навіть до Англії) і для російські-ж таки еміграції. Ніхто з росіян, розуміється, не думав, що гасло федерації знайде серед українців сприйнятливє відношення; лише треба було, щоб це гасло, ця ніби простягнена рука була нами відкинена, щоб мати ще один аргумент «непримиримости» і «фанатичности» українців, яким, мовляв, ми даємо все, а вони уперто стоять на самостійності. Коли стояти на презумції неминучости розв'язання української проблеми генералами, такі «факти» і «докази» — «непримиримости» українців для росіян, в цілях одушевлення своїх, певне значіння будуть мати, а закордоном їх використати можна й зараз — в редакціях газет і міністерських передпокоях.

Виходячи з цього майбутнього встановлення українсько-російської гармонії генералами, стають ясними ті позиції, які зайняли окремі російські напрями в українській справі. Рекорд злєвєности й ненависти щодо українців і ясности позицій («єдіная Россія») побивають «Возрожденіє» і «Дні». За «Возрожденієм» стоять як раз ті генерали, що збираються наводити «порядок», а за «Днями» правда ніхто не стоїть, але їх редактор А. Керенський певен в тому, що він сам має в'їхати на білому коні в Росію, щоб правити і рїшати долю всіх 100 народів, які склали «єдіную» Росію. Найбільш всйовничі органи мають отже найбільш ясні позиції. Претензії «Руля» і «Посл. Невсвєстей» скромніші. Ці напрями мають на увазі скористуватись плодами українсько-російської гармонії, встановленої генералами. Вони мимуть щось про федерацію, але самі редакції (з'окрема П. Н. Мілюков) різних позицій в українській справі не займають. Не варт, мовляв, остаточно ангажуватися, коли може, Бог дасть, з допомогою генералів обійдеться без всякої федерації.

Виразно (не кажемо, що щиро) в імені партії н.-с. висловився за федерацію Мякотин. Він репрезентує ту партію, про яку перед війною говорили, що вона ціла міститься на одній канані, а тєді були часи її розквіту. Численість і вплив тєї партії тепер нам не відомий, але в кожному разі можна бути певним, що визнання федерації н.-с. в жаден спосіб на майбутньому укладі відносин між Росією і Україною не відіб'ється. Однаково, чи є те визнання федерації н.-с., чи його нема.

Більш радикальне розв'язання української справи, роблячи кроки в напрямі визнання самостійности, робить група с.-рів, яку репрезентує тепер Чернов. Але й ця група цілком виразно на ґрунт самостійности не стає, лишаючи це питання для себе дискусійним. А саме головне — ця група як раз належить до тих, які в майбутній Росії готують для себе лише ролю опозиції. Отже з груп активних, що претендують на владу і рїшення долі майбутньої Росії, нема ні одної,

яка би зайняла сприятливе становище що-до нас. Натомісць єдиний з'єднаний антиукраїнський фронт всіх російських політичних груп зазначився цілком виразно й певно. Тенденції передати розв'язання справи українсько-російських відносин генералам виразно помічається як у тих, що вважають себе демократами, так і у тих, що до демократії себе не зараховують.

Ці «симпатії» росіян, які вони виявили на протязі останніх своїх виступів, зрештою для нас не нові, не уявляють нічого таксо, чому би слід було надавати більш серйозне значіння. Безумовно, що після упадку большевиків й відновлення української державности ми будемо заінтересовані в встановленні певного modus'a взаємсвідссин з Росією. Але-ж цілком ясно, що російська еміґрація в розв'язанні цієї справи відігравати не буде жадної ролі. Російські еміґранти являються політичними банкрутами і, коли вони цього не знають, ксли вони мають ілюзії що-до повороту собі політичних впливів й значіння, то це може для людей сторонніх бути тільки смішним. Отже тей шум, який учиняють російські еміґранти з приводу нашої справи, ті груми, які вони на нас кидають і сбіцянки, що ними вони нам великдушшно обдаровують,—для нас це все цілком і абсолютно байдуже. Ми заінтересовані у вясненні modus'a взаємовідносин з Росією. Але про це тут говорити ні з ким.

Через те були цілком зайвими і непотрібними ті українські виступи, які мали місце під час докладів Гуревича і Мякотина в Празі. Нам ні з ким говорити і нема про що говорити.

В свій час я належав до тих, які визнавали несбхідність йти на значні уступки в цілях встановлення контакту і порозуміння з російським громадянством. Як член генерального секретаріату Ц. Р. першого складу, я під тримував і обстоював потребу угоди з російською демократією, яка знайшла втілення в другому універсалі. Я визнавав навіть необхідним зробити спробу встановлення контакту з тими демократичними групами, які йшли з Деникіним, не зважаючи на всю їх мізерність. На мою думку треба було йти на максимальні уступки, щоб заховати народи колишньої Росії од тєї катастрофи і руїни, яку спричинив їм большевизм. Але цей час уступок належить до минулого. Російська ж демократія, загалом російське громадянство, збанкрустувало. Вони допустили до встановлення большевицьксі диктатури в своїй країні. Вони спричинились до того, що російська червона армія окупувала нашу країну, задушила нашу державність. На руїнах старої Росії тепер поволі зростають нові сили, виникає нове життя. Й ті нові сили, що формуються тепер в Росії, а не російська еміґрація будуть рішати про той modus взаємовідносин, який мусить бути між Росією і Україною. Для тих нових людей Росії, над якими не будуть тяжити цареславні традиції старої тюрми нарсдів, мске буде ясним те, що не хотять й не можуть зрозуміти російські еміґранти: несбхідною умовою і передпосилкою кожного порозуміння між Росією і Україною є визнання з боку Росії самостійности української держави.

В. Садовський.

« МИ НОВИЙ МІР ПАСТРОІМ »

Кожен, хто має час, а головне терпіння, уважно перечитувати величезні большевицькі українські газети, не може не зауважити появи в большевицькім царстві нового «руху». Це є всякого роду хуліганство, один з проявів якого здається нам особливо жакливим.

Коли на війні, особливо серед мало дисциплінованого війська, крім всяких насильств над мирним населенням, трапляються насильства над жінками, то це сумне явище часто виправдується змістом, який має в собі вже саме слово — війна. В нормальних умовах спокійного життя, коли і трапляються випадки гвалтування жінок, однак вони ніде, ні в одній країні чи державі, ніколи ще не виливались в такі розміри, як це ми бачимо в країні нічим необмеженої диктатури пролетаріяту.

Цей новий «рух» почав нагадувати про себе спочатку серед мійсько-го населення, головню серед пролетарської молоді, зокрема серед комсомолу, а останніми часами починає перекидатись і на села.

Що цей рух де далі, то все більше набірає характеру масового явища, видно вже хоч би з того, що про його почали писати большевицькі газети. Та й як не писати, коли діється нечуване страхіння, якого не знають і люде, що перебувають в напів дикунськім ще стані. Більше того, навіть звірячий світ того не знає, що діється тепер між людьми, які зазнали впливи большевицького раю. Тому, коли кажуть, що большевики викликали в людині звіря, то це не зовсім відповідає правді і є наклепом, хоч би навіть і на найбільш хижих звірів.

Щоби не бути безпідставними, нижче подаємо ми два випадки, взяті безпосередне з українських большевицьких газет. Але нехай читач не думає, що то лише окремі випадки, котрі з рештою можуть трапитися і де-інде, а не лише в новім царстві большевицькім. Як вже згадувалося, про їх можна, коли не що-дня то в кожному разі дуже часто, читати в большевицькій пресі. Однак подавати про ці прояви темної сили, як влучно назвав хуліганство один большевицький журналіст, є річчю взагалі неможливою. Коли б подавати про це самі лише передруки з большевицьких газет, і то без будь яких коментарів, то певне прийшлося би весь інший матеріал викинути з журналу, а самий розмір журналу збільшити.

Щоби не займати багато місця, як вже вище було зазначено, подаємо тільки два факти: перший з «Пролетарської Правди» за 29 листопаду ч. 268, а другий з «Комуниста» за 12 листопаду ч. 26 .

Перший щоденник під заголовком «Звірячі гримаси» пише:

«Якось у вересні цього року у друкаря комсомольця Ничитора Яшина на Печерську зібралось чимале товариство. Крім господаря був там Красковський Остап — комсомолец, член спілки деревообробників, Глушков Василь — член спілки Робкомгосп, Онуфрійчук Олександр — шкіряник, Карпов Іван — друкар. Все це була молодь, а серед них ще один старший Онуфрійчук Іван, що вже двох дітей має.

Було це вечірньою порою й тому порішили піти десь до театру.

А по дорозі зайшли до Маріїнського парку. Там побачили, що натраві якась жінка сидить і чоловік з нею. Підійшли до них.

— Що робите?

— А вам що до того? — спитав і собі чоловік.

— Що робите?! — грізніше спитала молодь. І далі двоє з них повели чоловіка до електричного лихтаря.

— Побачимо, хто ти такий.

А решта лишилася біля жінки. Через хвилину вони вхопили її і потягнули в куці. Незабаром надійшли й ті двоє, що з чоловіком ходили — він утік від них, а цього їм і треба було.

Глушков виїняв ножа, а Красковський револьвера.

— Бачиш? Мовчи і роби, що скажемо.

І по черзі гвалтували беззахистну жінку, перетворивши людину на знаряддя своєї звірячої втіхи. Знущалися над нею, вигадуючи усяких потворних способів для задоволення всіх звірячих жадань (На це як раз звірі менше всього здібні). А комсомонець Красковський крім того ще пограбував тіло, ще витягнув у бідної жінки три карбованці й 7 копійок, і не замислившись, поклав до власної кишені.

Дві години знущалася робітничка молодь і батько двох дітей над нещасною жінкою, аж доки не здовольнилися й кинули її як непотрібну більше річ, лежати в куцах. А самі пішли блукати алейми парку, милуватися погожим осіннім вечором... (Очевидно до театру вже спізналися).

Замордована (певно хотіли написати — змордована) жінка не могла підвестися на ноги й поповзла з парку, тремтячим голосом розпівіла вартовому міліціонерові свою сумну пригоду.

В тому ж числі між іншим було написано, що громадянин Тітковський з Київки часто бив свою жінку, вимагаючи, щоб та стала повією. Коли вона його не слухалась, то він так її збив, що довелось завезти до лікарні.

Другий щоденник під заголовком «Жахливе дикунство» пише:

«Виїздна сесія харківського окружного суду розглядала в м. Богодухові справу про згвалтування громадянки Мокроусової, 16 років. Хлопець Неоніт Іван жив з Мокроусовою, як чоловік із жінкою, а далі він її кинув. Мокроусова вживала всіх заходів, щоб вернути Івана до себе.

Одного разу, Неоніт запрохав Мокроусову на прогулянку і разом з тим сказав своїм приятелям Дурицину та Дикому, щоб вони бігли до тунелю, там «розважитесь» — сказав він хлопцям.

Після того, як Мокроусова віддалася Неонітсві, підскачили Дурицин та Дикий. Почалась боротьба, а врешті Дикий та Дурицин згвалтували Мокроусову.

Неоніт же в цей час побіг до клубу (якого саме — большевицька газета не подає) та став запершувати хлопців: «Біжіть хлопці до тунелю розважитися». Песбігалося понад 12 чоловік, що почали гвалтувати Мокроусову. Мокроусова була непритомна й не памятає, хто рсбив насильство».

При всьому жахові, яким віє від наведених фактів, страшнішим

однак є те, що вони являються не окремими, хоч би нечуваними злочинами, але явищем, що швидко набуває побутового характеру.

Розуміється, що випадки згвалтування трапляються й по країнах, ще не ушасливлених новим большевицьким життям, особливо в тих з них, котрі брали участь в світовій війні, і де війна, як всяка війна, принесла по собі повний занепад моралі, але все ж подібних до приведених тут фактів, за сім років перебування по різних державах західної Європи, не доводилось ні читати, ні взагалі чувати. В Большевії ж кількість таких випадків вже давно переступила ту межу, коли про них можна було говорити, як про виняткове явище. Тепер це є скорше *sui generis* пошесть одної з найдикіших форм хуліганства, що так буйно розцвіло на специфічному большевицькому ґрунті.

Ми не хочемо сказати, що ідейні большевики, будівничі «нового життя», хотіли мати серед всяких інших досягнень і вище згадане. Більше того, з тих же большевицьких газет ми бачимо, що з цим «досягненням» большевики намагаються боротися (хоч і безуспішно), однак свідомо чи несвідомо, а винуватцями нечуваного в світі хуліганства, — вони є.

Всім відомо, що щось руйнувати легше ніж будувати нове. Большевики, нема де правди діти, це твердження доказали блискуче. На яку царину культурно-економічного чи духовного життя не подивитися, большевики все поплондрували. На румовищах вони спішать ставити нові будівлі, однак ті будівлі ще занадто хисткі і нагадують собою швидче хатки з «потьомкінських сіл» чи другими словами ліпше чи гірше зроблені декорації, що ховали б фактичну «мерзость і запустеніє», ніж міцні будівлі нового ліпшого життя.

Зруйновані матеріяльні здобутки все ж легше відбудувати, і ми бачимо, що большевики, хоч самі й безсилі це зробити, та при допомозі чужих рук, головно капіталістичних, намагаються бодай матеріяльно себе поставити на ноги. Однак із зруйнованими підвалинами духовного життя справа стоїть много гірше, бо й найбільшими концесіями закордонних капіталістів, цей бік людського життя не відбудувати.

Вже при поверховім погляді на цю справу, не можна не бачити, що один з важних духовних чинників людського життя — релігія — майже цілком зруйнована, у всякому ж разі її авторитет сильно підірваний. Другий, не менше важливий чинник — родинне життя — знищене або замінене коротким чи довгим співжиттям, для чого два індивіди сходяться лише для задоволення певних фізіологічних потреб. Звичайно сходяться дуже скоро, а ще скорше розходяться. Про це дуже добре було сказано в «Правді» (9. XI), а пізніше під заголовком «Старічки із комсомола» подано газетою «Дні» ч. 1279. Подаємо за браком місця лише один уривок:

«Любві у нас нет. У нас есть только палавия атнашенія, патаму што любовь презрительно атносится к области «психалогіи», а право на существованіе у нас імеет только одна фізіологія».

«Девушкі легко сходяться с нашiмі таваріщами-мужчінами на неделю, на мѣсяц ілі случайно — на одну ночь. І на всех, кто в любві

іщєт чєво то большево чєм фізіологія, смотрят с насмешкой как на убогіх і умственно павреждьонних суб'єктєв».

Отже стара мораль знищена і відбудувати її, як якусь зруйновану фабрику, передану в руки чужого капіталу, є не таким легким завданням. Зрештою большевикам і не ходить про її відбудування, бо вони ж будують все нове, отже будують і нову мораль.

Прищєпити большевицьку мораль старшому поколінню є тяжче і тому большевики всю увагу звертають на молодь, на нове покоління, що виростає в нових большевицьких умовах.

Як виховується большевицька молодь — кожному відомо і про це не будемо тут гадувати. Однак, про один бік, так би мовити, «позашкільного» виховання, яке дістала молодь в перші роки большевицького панування, хочемо сказати пару слів.

Як би чудово не вчили по всяких большевицьких школах та ріжних курсах політграмоти, однак все те блідніє перед тим, чим себе збогатила молодь, пройшовши, підчас самої боротьби за «саветську власть», надзвичайно добру школу, так би мовити «нагляднаво абучєнія».

Всім відомо, що в рядах большевицької червоної гвардії, було чимало кримінального елемєнту, послугами якого большевики на перших порах радо користувалися. Що ця «гвардія» робила на Україні, привєртаючи «упрямих хаклов» до нової віри, добре знає кожний українець: Розстріли, пияцтво, гвалтування, катування і всякі інші злочини були тоді на Україні звичайним явищем. Для боротьби з українською контр-революцією все було оправданим, все лишалось безкарним. А може людське розгнуздання ніким і нічим не каранє підливало олії до вогню, ще більше заохочуючи до згаданих злочинів.

І от серед таких умєв, серед крови та проявів дикої сваволі, виростала молодь, що, як всяка молодь, не могла не бути чулою до всього, що чула й бачила навколо себе. Як губка вона втягала в себе може як раз найбільше негатиєні сторони большевизму.

То ж чи треба дивуватися тому, що тепєр діється на Україні та про що зрештою й самі большевицькі газети кричать на гвалт. Нам думається, що після всього того, чоє надивилась і що пережила молодь — инакшою вона й не може бути. Цього треба було сподіватись, бо все, що тепєр діється на Україні серед молоді, є ніщо инше, як лише наслідки большевицької школи «нагляднаво абучєнія». Що большевики посіяли, то й вирєсло, тим більше, що посіяне зерно впало на добрий ґрунт, підготовлений світовою війною та «вєлікою безкровною» революцією.

Большевики кричать — «ми новий мір пастроїм». Але на нашу думку вони вжє його «пєстроїли», бо після того занєпаду людської моралі, який є характерною ознакою большевицького царства, — вони лишили позаду всі «міри», які коли переживало людство на нашій «всьякіє віди відавшеї» землі.

В. Слобожанський.

ХТО МАЄ ВЗЯТИСЯ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ КУРСІВ ЗАОЧНОЇ ОСВІТИ.

В двох числах «Трибубу» (ч. ч. 44 і 57) знаходимо статті, в яких з'ясовується значіння курсів заочної освіти для піднесення культурного розвитку нашого народу та вказується на те, хто саме повинен взяти на себе організацію цих курсів. Прсф. В. Коваль, автор першої статті «Курси позашкільної освіти», додержується тієї думки, що для організації курсів заочної освіти слід утворити спеціальне товариство прихильників позашкільної освіти, а ініціативу організації товариства повинні взяти на себе або науковці та громадські українські установи, або окремі діячі, що перебувають на еміграції. Ф. Гай-Гаєвський, автор другої статті — «До справи заочної освіти», висловлює ту думку, що зручніше всього було б закласти курси заочної освіти при Українській Госпдарській Академії в Псебрадах, але автор не вірить в те, що старша наша генерація виявить в цій справі належну активність, і автор звертається до молодшої генерації із закликом згуртуватися та взяти в свої руки переведення в життя заснування курсів заочної освіти. Отже обидва автори схиляються до тієї думки, що за організацію курсів заочної освіти мусить взятися саме громадянство шляхом утворення спеціального товариства.

На мою думку той шлях реалізації справи заснування курсів заочної освіти, який пропонується згаданими двома авторами, є в умовах еміграційного життя не досить практичний і це з такої причини: переведення в життя курсів заочної освіти потребує великих коштів, які значно тяжче здобути новому товариству, ніж тій установі, яка вже придбала собі певне ім'я та користується постійною матеріальною допомогою з боку гостинної держави.

Виходячи з цих міркувань, гадаю, що за організацію курсів заочної освіти повинна взятися одна з існуючих на еміграції наукових установ, і в першу чергу — одна з трьох високих українських шкіл в Чехословаччині. Нехай за прикладом Кембриджського та Оксфордського університетів, що перші ще в 70-х роках минулого століття взяли за «поширення університетської освіти», підуть і наші високі школи, щоб стати правдивими духовними осередками для всіх тих, хто прагне знання.

В цьому разі легше вирішиться й грошова справа, що так тісно звязана з організацією курсів заочної освіти.

А коштів, особливо на перший час, поки курси не придбають значної кількості курсантів — потребується не так то мало.

Дуже помиляється Ф. Гай-Гаєвський, коли гадає, що організація курсів заочної освіти не потребує великих коштів. Ця помилковість пояснюється тим, що автор не зовсім правдиво розуміє саму ідею курсів заочної освіти. Справді, неже курси заочної освіти можуть задовольнитися підручниками та лекціями, що видано Видавничим Товариством при Укр.-Госп. Академії в Псебрадах та Громадським Видавничим Фондом в Празі. Може, Ф. Гай-Гаєвський і не помиляється

що ці видавництва охоче дали б організації курсів заочної освіти свої видання на комісію, а тим самим зняли б з організації курсів головний видаток на друк лекцій, але таке вирішення справи щодо лектури курсантів свідчило б про повну дискредитацію самої ідеї заочної освіти, де центр ваги покладається на розробку кожної лекції з окрема з відповідною інструкцією та низкою запитань до курсантів.

Не слід також будувати таке поважне діло, як курси заочної освіти, на добротності професорів. На думку Ф. Гай-Гаєвського серед нашого професорського персоналу знайдеться багато таких, що безкоштовно переводитимуть свою працю, «тим більше, що це і їм буде корисно, щоб перевірити свої праці щодо популярного їх викладу».

Висловлюючи таку думку, автор на мій погляд просто не уявляє собі, в чому саме полягає праця професора курсів заочної освіти. Там, де працює виконує тяжку, систематичну та відповідальну працю, — а такою й є праця професора курсів заочної освіти, — не може бути мови про безплатність праці. Розуміється, можуть знайтися й на еміграції окремі особи, які безкоштовно, а в той же час з повною відданістю працюватимуть на курсах заочної освіти, однак їм слід трактувати, як виняток із загального правила — кожна праця належно оплачується, і це за для того, щоб не ставити справу існування курсів в залежність від ласки працівників, що уділюють свою працю «на дурничку» тоді, коли хотять і так, як хотять. Хоча прислів'я й каже, що дарованому коневі в зуби не дивляться, але ж освіта — не кінь, а тому й від даремної праці на полі освіти теж доводиться вимагати систематичності та відповідальності. Що-до міркування автора, що професори радо працюватимуть безкоштовно на курсах заочної освіти, щоб перевірити, оскільки видані їхні лекції та підручники відповідають інтересам курсантів, то приходиться сказати: зайва річ перевіряти, бо курси заочної освіти потребують зовсім інших підручників, ніж ті, які потребує висока нормальна школа.

Відстоюючи ту думку, що за організацію курсів заочної освіти мусять взятися українські високі школи в Чехословаччині, я зовсім не маю наміру ігнорувати тої думки, яку висловив проф. В. Коваль, — що широкі кола громадянства повинні взяти участь в роботі по організації курсів заочної освіти для того, щоб справа пішла жвавіше. Думаю, що українська висока школа чи спілка трьох шкіл в Чехословаччині, взявши на себе організацію курсів заочної освіти, зуміє надати таку форму цій організації, яка уможливить і тим, хто стоїть поза складом учительського персоналу високих шкіл, брати активну участь в роботі по організації курсів заочної освіти.

Щоб порушити справу заснування курсів заочної освіти з мертвої точки; тепер же звертаюсь до Українського Педагогічного Інституту в Празі, до професорського складу якого маю шану належати, з проханням взяти на себе ініціативу в реалізації ідеї заснування курсів заочної освіти.

Хочу вірити, що Український Педагогічний Інститут в спілці з

Українським Університетом в Празі та Українською Господарською Академією в Подєбрадах започаткує новий етап в розвитку діяльності української високої школи — поширення духової культури поза-шкільним шляхом.

Ст. Сірополько.

З СУДОВОЇ СПРАВИ.

— 29 грудня судовий слідчий п. Пейр допитував ген. В. Сальського.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ.

Шановна редакціє,

На сторінках Вашого журналу (ч. 50) в статті «До справ національного об'єднання» зазначено, ніби я виступав проти прийняття укр. хліборобів до об'єднання, вказуючи на те, що з гетьманщиною звязуються живі спогади про карні експедиції, насильства над селянами і т. т.

Цим зазначаю, що то є неправдиво. На конференції української еміграції в Румунії я висловлювався, що вже час забути про те, хто над ким робив насильства і прямувати до об'єднання «від Чубаря до Скоропадського».

З пошаною П. Семенько.

2 . XI. 26 р. Румунія.

О Д Р Е Д А К Ц І Ї.

Черговий огляд закордонного життя з технічних причин не увійшов до цього числа. Його буде вміщено в наступному.

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

В Академії Наук. — Археографічна комісія ВУАН видала перший том українського археографічного збірника. У збірникові серед інших статей та матеріалів видруковано матеріали з історії Лівобережної України 17 та 18 століття, а також коштовні історичні матеріали з історії Києва 1494-1830 р.

Вийшло з друку нове видання відомої пам'ятки початку 18 віку — літопису Величка. Незабаром вийде з друку велика праця «Матеріали до історії Східно-європейської картографії». Незабаром вийдуть з друку «Записки Якова Маркевича» з історії 18 століття. Готується до друку збірник, присвячений Кулішеві.

(«Вісти», ч. 281).

Академія Наук, одержала від міжнародного агрономічного інституту при Сельінтерні листа з проханням повідомити про всі наукові роботи співробітників Академії в галузі агрономії, аграрної справи, селянських рухів та інші для першого тому праць цього інституту.

(«Вісти», ч. 277).

Академія Наук порушила прохання про командування професора Тимченка до Львова, Мунчаева та Ужгорода для збирання матеріалів до історії української мови з рукописів що переходять по цих містах.

(«Вісти», ч. 277).

Географічний і картографічний інститут. — Проф. Рудницький має організувати географічний і

картографічний інститут. Завданням інституту є підготувати кваліфікованих теоретичних і практичних робітників у вивченні країни, її геологічних властивостей, її флори й фауни, які вміють усе це позначити на мапі. Крім того, інститут буде експертною установою, що даватиме консультації з різних питань, зв'язаних з картографією й географією.

(«Пр. Пр.», ч. 277).

Виявлення нових архивних матеріалів. — В Центральному Архивному Управлінні провадиться зараз інтенсивна робота по виявленню історико-революційного матеріалу за період горожанської війни на Україні в 17-21 роки. Робота ця розпочата ще рік тому, як в центрі, так і на місцях. За останні місяці в різних місцях України виявлено архивні фонди центральних установ різних урядів, що були за часів горожанської війни на Україні.

З Києва, Винниці, Кам'янець-Подільського перевезено до Харкова в Центральний Архив Революції: архиви Центральної Ради, Генерального Секретаріату, Гетьманського уряду, Директорії і др. Де-які з цих архівів збереглися цілком, де-які частково, бо частина з них або загинула, або вивезена за кордон. Величезна наукова історична й політична вага цих виявлених архивних матеріалів недавнього минулого не потребує коментарів.

(«Вісти», ч. 283).

Центральний газетний фонд. — При розробленні питань з історії революції

на Україні окрім архивних фондів велике значіння має газетний матеріал. При архіві революції утворено центральний газетний фонд, де зібрано всі газети, що були видані на території України за часи революції.

(«Вісти», ч. 283).

Повернення архивних матеріалів з Москви на Україну. Перевезено з Москви велику кількість архивних матеріалів, що мають надзвичайно велике наукове значіння. Це з одного боку матеріали Катерининських установ, що виникли в наслідок заведення загально-російського устрою як, «палат гражданского суда, совесного суда, приказа общественного призрения, уездных судов, нижних и верхних расправ», і з другого боку, матеріали перед-катерининських установ Лівобережної і Слобідської України: «полкових канцелярій, полкових судів, матеріали вищих центральних установ, Лівобережної України, Генерального військового суду, Малоросійської Колегії». Перелік цих фондів дає ясну картину про їхню наукову вартість. На підставі цих матеріалів можна працювати над питанням соціально-економічного характеру з історії державного устрою і побуту Лівобережної України і Слобожанщини.

(«Вісти», ч. 283).

Нові видання до 10-річчя Жовтневої Революції. — «Центральне архивне управління готує до друку кілька томів, присвячених історії української революції. Два томи видання буде присвячено виключно історії аграрної революції на Україні, один том — національному рухові і один том — історії радянської влади на Україні».

»(Вісти», ч. 283).

Доля стародруків. — Українська Академія Наук одержала повідомлення, що Чернігівська Державна Бібліотека розпродас до приватних рук ста-

родруки. УАН звертається до Укрголовнауки з проханням розслідувати справу й припинити розпродаж.

(«Пр. Пр.» ч. 277).

Новий академик. — Спільне зібрання УАН обрало на академіка до соціально-економічного відділу проф. Грабаря.

(«Пр. Пр.» ч. 277).

Передача Лаври. — УАН обрала акад. Новицького на представника до комісії для передачі Лаври Наркомосові.

(«Пр. Пр.» ч. 277).

Що діється в Лаврі. — Друкарня лаврська належить тепер Державному Видавництву України. Працює там 202 робітники. Про життя за мурами Лаври «Прол. Правда» (ч. 277), подає такі цікаві подробиці: «Партосередкові довелось докласти багато праці, поки організували при друкарні піонерський загін. Цей загін складається з 30 дітей пожилців Лаври. Другий загін є в підшефному єврейському дитбудинку. Всю роботу у цьому загоні провадять єврейською мовою».

«Партосередок друкарні складається з 56 чол. Комсомольський осередок, що має 30 членів, об'єднує всю молодь. З року в рік партосередок зростає: за останній рік він збільшився на 12 чол.

В Художньому Інституті в Києві відбулася недавно третя виставка студентських робіт за 1925-1926 академічний рік.

(«Пр. Пр.» ч. 277).

Всесоюзний Терапевтичний з'їзд. Ріснотачо заходи до скликання всесоюзного терапевтичного з'їзду восени 1927 року в Одесі.

(«Вісти», ч. 283).

Організація лепрозорія на Україні. Останнім часом на Миколаєвщині та Херсонщині спостерігають-

ся багато випадків захворування на проказу. Для лікування хворих мають відкрити лепрозорій на хуторі Дідова Балка коло Миколаїва.

(«Вісти», ч. 281)

Нові дослідчі катедри. — Всеукраїнський торговельний музей, що досліджує роздрібні ціни на Україні та Заході, ключається про організацію двох нових дослідчих катедр: однієї для дослідження економіки та техніки торгу, а другої — для дослідження якості продукції.

(«Вісти», ч. 281).

Молоді інженери. — Механічний факультет Київського Політехнічного Інституту випустив 27 молодих інженерів.

(«Пр. Пр.» ч. 277).

Місцевий музей в Бердянську. — В Бердянську заходилися біля заснування місцевого музею, що має охоплювати економіку, культурно-історичні минувшину та географію краю.

(«Вісти», ч. 278).

Робітничий університет відкривають в Херсоні.

(«Вісти», ч. 283).

Роковини смерти М. Лисенка відзначено було концертом, влаштуванням симфонічним оркестром Т-ва ім. Леонтовича. («Вісти», ч. 274).

Вшанування пам'яті Мечнікова. — Для увіковічення пам'яті Мечнікова виник проєкт заснування в Харкові інституту прикладної біології його імені. Далі намічено встановити премії за кращі наукові праці, за кращі студентські, заснувати стипендії. На домі, де він жив в Харкові, прибити мармурову дошку. Гадають тано ж переіменувати Куп'янськ, його батьківщину, на місто Мечнікова.

(«Вісти», ч. 279).

Перспективи «Березолі». — В розмові з снівробітником «Вістей» (ч. 283). сам

Курбас зазначив, «що жадних змін в розумінні переімени курсу в театрі не намічається і що позиції його залишаються тими, що й були». А трохи нижче: «Щоб освіжити (підкреслення наше) репертуар, ми відновлюємо п'єсу «За двома зайцями»...

* * *

Україна й Москва. — Совнарком союзу видав постанову, обов'язкову для союзних республік «про порядок витрачання коштів союзних республік на переселення та розселення». Президія харківського ВУЦВК'у при всій своїй лояльності до Москви не могла не бачити, що постанова порушує права України. Отже навіть вона, «беручи на увагу ріжноманітність місцевих умов в окремих союзних республіках, вважає, що видання загально-союзного закону в цьому напрямку не є доцільним», а тому й вдається до Москви з проханням скасувати цю постанову. Ще одна ілюстрація «суверенності» совітської України.

(«Вісти», ч. 278)

Підготовка до виборів. — ВУЦВК найбільше зараз заклопотаний виборчою кампанією. Вибрано президію спеціальної центральної виборчої комісії, намічено план та порядок роботи; мають розробити питання про організацію округних, районних, сільських та мійських виборчих комісій. Але найголовніше — ВУЦВК розробляє «в спішному порядку» «відповідні вказівки та інструкції для підготовчої роботи для виборів». («Вісти», ч. 280). Потреба в цих «інструкціях» тим більша й нагальніша, що з села надходять тривожні звістки.

Тривожні звістки. — Пан Петровський серйозно заклопотаний тим, що діється на селі. «Тепер з усіх боків надходять відомості, — пише він у «Вістях», — про зріст активності заможних шарів села, що намагаються зайняти місце не тільки в господарських організаціях, кооперації і приватній

торгівлі, а й прокладають собі шлях до влади».

«Другим характерним моментом — продовжує він з тривогою трохи далі, — є те, що в деяких місцях глитаїня ставить питання про організацію селянського союзу, домагаючися розриву союзу з робітництвом. Селянській бідноті й середняцтву слід звернути особливу увагу на цей момент; бо чим дужче в нас розвиватиметься господарське усупільнення, чим більше розширюватиметься кооперація й обслуговуватиме широкі селянські маси, а не приватні інтереси заможних елементів, — тим ще більш вороже ставитимуться останні до цих заходів і всіма способами намагатимуться шукати собі підпори проти радянської влади та простору для своїх капіталів. Характерним показником ворожих вчинків заможних елементів є поставлене ними питання про створення селянського союзу, що підтримується с-р'ами, петлюрівцями та іншою наволочю, яка силкується утворити розквіт між селянами й робітництвом, — і це якраз звязано з оподаткуванням глитаїв с.-г. податком».

(«Вісти», ч. 284).

«Державний апарат ще дорогий і невпорядкований», такими словами характеризує свою владу сама большевицька преса. «Наш апарат, — пишуть «Вісти», — ще дуже дорогий і, правду сказати, працює досить ще кепсько.» «Нам добре відомо, що на поданий до Наркомату папірець виконується в ньому лише через 12-20 днів що-найменше, що рестрація папірця в установі триває 20 хвилин і коштує 17 коп. В одній центральній установі випущено за рік не менше, не більше, як 167 тис. папірців».

(«Вісти», ч. 280).

Святкування десятих роковин Жовтня. — Совітський уряд вже заздалегідь виробляє план та кошторис на проведення жовтневих свят, то б то десятиліття поневолення

України Москвою. Зрозуміла заподадливість: справді треба поспішати з тим, адже іншого ювілею окупантам, напевне, не доведеться святкувати.

(«Вісти», ч. 283).

Молдавська організація компартії. — «за останні шість місяців зросла на 280 чоловіка, головним чином за рахунок селянства. Зараз організація нараховує 1000 чол. членів та півтори тисячі кандидатів партії».

(«Вісти», ч. 273).

Серед комсомольців. — В Києві збираються святкувати десятиліття комсомольської організації («Вісти», ч. 281).

А тим часом в своєму гурті комсомольці Сталинки констатують, що «робота комсомольської організації на селі квола. Відсоток комсомольців наймитів малий. Економічна робота серед молоді Києва II недостатня. Комсомольці мало працюють на загально-корисній роботі» («Пр. Пр.», ч. 277). Далі йдуть не менш цінні призначення: «Прогули серед молоді зменшуються, але більшість їх припадає на комсомольську частину» («Пр. Пр.», ч. ІІІІ 277).

З кого комплектується комсомол на Україні? — «За час п'ятої нашої конференції, — стверджують тіж сталинські яничари, — організація зросла на 40 відс., але ж відсоток українців-комсомольців знизився, через те, що у нас швидче росли негранспортні, а міські осередки. Їх же коштом переважно й партизувалася організація» («Пр. Пр.» ч. 277). Тому, хто знайомий з складом міського населення на Україні, ці слова говорять самі за себе.

Большевицькі «вибори». — «Вісти» (ч. 276) подають такий побутовий малюнок того, яка в совделі «воля» «виборів». Діється на Вовчанській гуральні. «Підчас пуску гуральні на заводі серед місцевих робітників таких авторитетних, щоб їх можна було обрати на відповідальну роботу в

завком, не було, і через це округна філія профспілки Нархарчу виділила на організаційну роботу т. Шербакову, стару робітничо-комуністку». Звичайно, її й обрано, куди треба було. («Вісти», ч. 276).

Совітські дуки і новітня голода. — В «Вістях» (ч. 277) знаходимо деякі характерні риси сучасного «комуністичного» побуту на Бердичивщині: «Бідноту в комуністи-скають!» «Вже третій рік працює с.-г. комуна «Вперед» на Бердичивщині.

Поволі комуна стає на ноги, тяжкі часи, що їй довелося пережити комуні, позаду.

Але є нові ускладнення вже внутрішнього порядку. Комуна поділяється на голоду й привілейованих членів. Прийде хто з голоди до правління — протилежна частина його відти викурює.

Останніми часами навіть до того справа ведеться, щоб голоду зовсім з комуни повикидати, та заможних натомість залучити».

* * *

Українізація в Харкові. — «Інститути: Санітарно-Бактеріологічний, Туберкульозний, Психологічний, Інститут Охматдит до справи українізації поставились несерьозно. Формально ці установи курси організували і витратили на них кошти, але з якихсь причин адміністрація їх майже ніякої українізації не провела. Санбакінститут обслідувала спеціальна комісія Наркомосвіти і виявила цілу низку хиб і порушень декрету уряду про українізацію». («Вісти», ч. 284).

«Ще гірше стоїть справа у Деркачівському зоотехнікумі. Там, не говорячи про те, що немає жадного плану українізації, навіть не розрізувалось об'єднань наркомосвіти про українізацію, що їх надсилались до технікуму». («Вісти», ч. 277).

«На перешкоді українізації інших вищих шкіл стає те, що викладачі не володіють українською мовою. Студентство, що

вивчає українську мову, слухає лекції російською мовою, отже немає практики в українській мові і через це спостерігається рецидив української неписьменности». («Вісти», ч. 281).

По наркомздорів'ю «українізацію формально закінчено». Характерно, що до останньої категорії «належать здебільшого відповідальні та кваліфіковані робітники, що вивчають нині українську за свій власний рахунок». («Вісти», ч. 284).

«З українізацією погоганом», — так пишуть з Волочиська. «Із 135 перевірених службовців, лише 4 чол. віднесено до 1-ої категорії, 29 до другої, решту — 102 чол. треба було б віднести до 3-ої категорії, та з деякого взято підписку, що мову в найближчому часі вивчать й занесено до 2-ої категорії».

«Партійці знають мову найгірше. Медичні робітники виявляють, навіть, вороже відношення до української мови. Таке ж відношення до мови виказала і частина службовців Збручської цукроварні». («Вісти», ч. 283).

Як ставляться до українізації в Москві, зразок цього досить виразний подає в «Вістях» (ч. 283) Остап Вишня, наводячи з «Печатника» уривок з рецензії на книжку А. Мюллера: Друкарські машини.

«Вот книжка, которая как нельзя лучше иллюстрирует «режим экономии». Кому она нужна на украинском языке в количестве 3.000 экземпляров, когда всех печатников на Украине и одной десятой части этого нет, а в СССР ее текст непонятен».

А ведь очень возможно, что книжка-то и дельная.

Что бы ей выйти на русском языке. Тогда и на Украине ее покупали бы и читали. А теперь незавидна ее судьба. Можно заранее сказать, что главным потребителем этого издания будет перемолочная машина на бумажной фабрике. А жаль, для этого не стоило затрачивать ни сил, ни денег».

* * *

Національні меншості. — На Волині відбулося, звичайно урочисто, відкриття 18 нових національних сілрад, з них 10 німецьких, 4 польських, 4 жидівських.

«В резолюціях, що їх ухвалено на урочистих зборах, нац. меншості відкреслюють правильну національну політику радянської влади та обіцяють всіма силами допомогти зміцненню робітничеселянської країни». («Вісти», ч. 281).

Для ліквідації неписьменності серед національних меншостей в Уманському окрузі працює 29 жидівських та польських товариств. («Вісти», ч. 284).

Нац. меншості і переписи. — ЦК. Нацмен. запропонувала всім своїм окружним органам взяти найактивнішу участь в переведенні перепису в національних районах і селах, допомагаючи етатистичним органам в успішному виконанні завдань перепису». («Вісти», ч. 277).

Здоровля нац. меншостей. — Виділено «низку районів, де відділ санітарної освіти наркомздоров'я має зразково поставити справу санітарно-освітньої роботи на рідній мові населення. Для цього виділено жидівську колонію на Херсонщині — Велика Сейдемуниха, польський Маржлевський район на Волині та Грое-Лібентальський район німецький на Одещині». («Вісти», ч. 277).

* * *

Підсумки з'їзду Озету підводить в розмові з співробітником «Вістей» відповідальний секретар укр. Ком. Зет'у Кантор. На думку цього пана з'їзд довів, що ця жидівська колонізація є «справою великого державного значіння, справою, що нею глибоко заінтересовані державні органи і широке радянське суспільство». Ще раз спинився пан Кантор на словах Калініна, про те, що «переселенська справа має величезне значіння для вправлення великої історичної не-

справедливості та для притягнення широких єврейських мас до соціалістичного будівництва.» «Свою практичну роботу з'їзд потвердив думку тов. Калініна про те, що в особі нового єврейського хлібороба селянство СССР знайде піонера найвищих та культурних форм хліборобства, що їх пристосовано для посушливих районів». Варто одмітити з одкровеннів пана «відповідального секретаря», що щасливив разом з Калініним та з'їздом українського хлібороба недосяжним зразком культури в образі жидівського колоніста, який з землею нічого спільного ніколи не мав, хіба ще те, що «сама організація Озету нині має по-над 60 тис. членів» та що «безумовно робота з'їзду є дуже важливим етапом в справі розвитку єврейського переселенства в СРСР та вирішення основного завдання — притягти трудове єврейське населення до виробничої праці на користь соціалістичного будівництва». («Вісти», ч. 278).

* * *

«План постачання півночі». — Цікаве явище: навіть єврейська преса українська дуже й дуже часто повертається до питання про вивіз хліба з України до Москви, чи як делікатно прийнято там говорити, про «справу постачання інших союзних республік хлібом з України». От і на останньому засіданні конвенційного бюро хлібзаготовців при наркомторзі було констатовано ще раз, «що вивіз до інших республік весь час перевищував плани і в листопаді вивіз хліба до інших республік перевищує встановлені наркомторгом плани». «За відомостями на 25-те листопаду всього вивезено на північ 25,8 міль. пуд., що складає 79,3 відсот. річного плану, а деякі організації вже нині виконали цілком свій річний план постачання півночі». («Вісти», ч. 277).

«Несезонний — крам». — Нам би просто читач міг закрити одномовітність хронікальних звісток чи певну тенденційність в підборі їх, коли б ми не

брали кожної звістки з совітської преси. Отже тут вина не наша, бо так, видно, складається саме життя на поневоленій Україні, заставляючи мало не щодня навіть большевицькі газети нагадувати про свої болячки. «Вісти» (ч. 278) знову констатують, що «гостро не вистачає» вовняних тканин, за те єсть «в невідповідній кількості несезонний крам».

На залізницях. — Останній з'їзд залізничників доручив уповноваженому нар. ком. шляхів (залежному тільки від Москви) «стежити за тим, щоб питома вага асигнувань на відбудову українських залізниць відповідала загальному значінню українського транспорту в Радянському Союзі». («Вісти», ч. 275).

Донбас — Москва. До вже опрацьованого великого будівельного програму, як довідуємося з слів пана Петровського, входить і проект залізничної колії Донбас-Москва. Кому потрібна ця колія, видно кожному. («Пр. Пр.», ч. 277).

«Побутове явище». — З «Вістей» довідуємося, що «рострати глибоко ввійшли в практику нашого низового кооперативного апарату і стали побутовим явищем». І трохи далі: «Ця шкода, як про це свідчать цифри за минулий рік, така велика, що може значно порушити фінансову сталість сільської кооперації і «серйозно і надовго підірвати довір'я населення». Що тут говорить непереможений песимізм, показують цифрові дані: «Відомості по окремих районах показують, що рострати досягають 70 відсот. пайового капіталу, зібраного низовими кооперативами». «За відомостями Центросоюзу, рострати по одній тільки споживчій кооперації за минулий рік перевищили 5 мільярд карб.» («Вісти», ч. 277).

Державне страхування цінностей. — При наявності такого «побутового явища» та ще в таких розмірах нема нічого дивного, що совітам приходится

вдаватися до державного страхування цінностей від своїх же власних агентів. Про встановлення такої оригінальної форми страхування повідомляють нас «Вісти»: «Щоб забезпечити операції установ та організацій від збитків що можуть виникнути в наслідку зловживань де-яких осіб Уряд Радянського Союзу вирішив завести до державного страхування й гарантійне страхування».

На державне гарантійне страхування покладено обов'язок нести повну грошову відповідальність за збиток на суму майна, застрахованого установою чи організацією, коли цей збиток трапляється в наслідку неретельності або зловживань осіб, що обслуговують застраховане майно. («Вісти», ч. 280).

Що ця повинь ролі однаково захоплює і админдержавний апарат, показує постановою ВУЦВКу, який запропанував Наркоматам, керівникам центральних установ та головам округконкомів вжити заходів щоб підлеглі їм банкові установи забезпечували свої цінності переважно через гарантійне страхування. («Вісти», ч. 280).

У ФРАНЦІІ.

Приїзд проф. О. Шульгина. — Цими днями прибув до Парижа проф. О. Шульгин, який має перебути тут довгий час.

Ген. В. Сальський в Парижі. — В Парижі знаходиться також ген. В. Сальський.

В Об'єднаній Громаді у Франції (Париж). — В суботу 18 грудня в помешканні Об'єднаної Громади у Франції відбувся дуже цікавий доклад проф. О. Лотоцького на тему: «Боротьба за державність». А в суботу 25 грудня там же ген. В. Сальський виступив з докладом на тему: «Перспективи збройної боротьби за українську незалежність». Обидва доклади викликали жвавий обмін думок. Докладніше про них в наступному числі.

Шалет. — Після великої перерви в парафіяльній житті Ша-

летської громади — знову відновились служби Божі, відправлені п. о. Гречиським на протязі місяців серпня, вересня, жовтня та листопаду, в більшості регулярно один раз на місяць. Парафія, яка складає зараз одне ціле з громадою, стає на належну їй височину та доконує не аби яку роллю не лиш в релігійно-моральнім, але й в суспільнім житті громади. Заходами громадянства винаймається вигідне помешкання для відправи служб Божих, придбані необхідні речі до богослуження, образи то-що.

Добре зіспіваний хор, під орудою п. Ковгана та урочисто обставлене богослуження знаходять багато прихильників українського церковного руху й поза межами громади та єднають навколо себе всіх, обтяжених недолею еміграційного життя, українців в спільну сім'ю, спільну думку.

Церква стає місцем відпочинку та релігійно-морального заповнення громадянства. Чесному громадянству, а з окрема голові громади, п. диригентові, п. представникові та п. старості, а також усім, хто в той чи інший спосіб спричинився до розвитку парафії, бажаємо успіху.

П а р и ж. — Українці греко-католики звернулися з проханням до Його Єміненції архієпископа Парижу в справі полегдження їхніх духовних потреб з той спосіб, щоб їм було дано для служби Божої одну з церков Парижу.

О м е к у р. — Цими днями почали функціонувати у нас курси французької мови; викладають директор комунальної школи і один з вчителів. Виклади відбуваються 4 рази на тиждень одночасно в двох групах. Платня вноситься по 300 фр. кожному навчителеві. При кількості учнів, яка є зараз, — 44 душі — платити що суму не важко. Викладають же наші вчителі чудесно, відчуваються добрі фахівці. Заснування цих курсів виникло з ідеї матуральних курсів, які думалося заснувати тут у нас. Ініціатором курсів франц. мови був п. Г. На Різдво

має бути вечірка. Цими днями найшло було до нас аж 15 безробітних; всіх їх прийняли крім одного, що був без документів. Зараз в Омекурі і в Ромба ще можна легко стати на роботу, хоч і не на дуже добру. На шахтах безумовно кругом приймаєть.

В РУМУНІІ.

Свято Незалежності — Українська колонія в Букарешті готується до організації традиційного свята проголошення Незалежності Української Держави та Соборності Українських земель. Свято має відбутися в суботу 22-го січня. В програм свята, між иншим, входить доклад В. Трепке на тему: «Мазепа і мазепинство».

Фонд «Визволення України». — Національна свідомість та патріотична відданість доказується не гомінкими словами та гучними резолюціями, а невсипущою активністю та максимальною жертвенністю. Одним з мірил висоти цих громадянських прикмет української еміграції в Румунії має служити організований тут фонд «Визволення України імені Симона Петлюри». Мета цього фонду — служити всім справам, звязаним з трагічною смертю бувшого Голови Української Держави і в першу чергу — обороні його світлого, імені, забезпеченню осиротілої родини та вшануванню Його безсмертної пам'яті. Найбільшою акуратністю з усіх організованих українських груп, що перебувають на території Румунії, відзначається українська група, що працює на мануфактурній фабриці в Гавані, члени якої що-місяця р'організований спосіб надсилають одновідсоткове відчислення зі свого заробітку. До 10-го грудня лише від цієї групи у фонд «Визволення України» поступило 7272 леїв. Крім того нею надіслано було 2500

леїв на покриття витрат в зв'язку з похороном Головного Отамана та на вінок від Української Еміграції в Румунії, а тако-ж зібрано 1000 леїв спеціально для підтримки газети «Українське Життя». До цього часу до Парижу з фонду «Визволення України» надіслано 3900 французських франків, або 24097 румунських леїв. Докладне справоздання про поступлення грошей у фонд «Визволення України» Комітетом буде виготовлено в кінці грудня місяця бжучого року.

Загальні збори. — Під час різдвяних свят, в Букарешті мають відбутися загальні річні збори членів філії Українського Товариства Ліги Націй в Румунії та членів Першого Українського Ощадно-Позичкового Товариства «Згода».

«Листопадові дні». — 2-го листопаду в Букарешті відбулося засідання всіх активнопрацюючих українських організацій на території Румунії. Засідання це носило надзвичайно урочистий характер і було присвячене листопадовим подіям 1918-го року. Портрет Симона Петлюри, як одного з останніх лицарів, що загинули на шляхові до визволення України, був прикрашений жовто-блакитним прапором з написом: «За Україну!». Таким-же прапором було увітчано великий Тризуб, намальований на темно-блакитному полі.

З докладом «Листопадові дні» виступив бувший міський голова міста Володимира-Волинського в 1918-му році Ол. Доли юк. Докладчик, який приймає саму живу та активну участь в праці українських еміграційних організацій в Румунії, якразом передає розвиток листопадових подій 1918-го року, ділючися своїми спогадами як безпосередній та активний учасник цих подій. Особливо докладно зупиняється О. Долигук на тій короткій добі, коли Україна була не тільки незалежною, але й Соборною Державою Українського Народу.

Присутні вітають докладчика гучними оплесками.

Не менш щиро вітають присутні спогади інших учасників листопадових подій і в першу чергу спогади д-ра Д. Маєр-Михальського, який переповідає історію збройного походу Української Армії зі Східної Галичини на Прикарпатську Україну.

По пропозиції Дмитра Геродота, присутні вшановують пам'ять борців, полеглих в боротьбі за Українську Державність, вставанням. Тут-же присутніми складаються пожертви на будівлю хати українського інваліда у Львові. Зібрано й переслано по призначенню 1700 леїв.

Голова урочистого засідання В. Трепке дякує всіх тих, що поділилися своїми надзвичайно цікавими та цінними спогадами і висловлює бадьору певність в тому, що до нової рішучої боротьби за своє право українська нація стане в більш організований спосіб, з більшими силами і з більшим досвідом, оминаючи всі помилки минулого та думаючи не про те, що нас може рижнити, а лише про те, що нас з'єдинє.

Про заборону українських видань. — 22-го листопаду український посол царністичної (селянської) партії до Румунського Парляменту п. Кость Кракалія виголосив інтерпеляцію з приводу заборони ввозу до Румунії українських книжок та періодичних видань. Підкресливши в своїй інтерпеляції, що ця заборона нічим неузасаднена і непокоїть українське населення, депутат К. Кракалія запитує п. Міністра Внутрішніх Справ — чи не знаходить він відповідним цю заборону знести? Міністр внутрішніх справ Октавіан Гога (відомий румунський поет) запитує п. К. Кракалію — про які видання ходить українцям про ті, що входять у Польщі, чи в Росії? Отримавши відповідь, що ходить про українські видання в Європі, п. Міністр запросив депутата К. Кракалію найближчими днями зайти до нього в цій справі.

Треба сподіватися, що цю заборону буде знесено.

Л і т е р а т у р н е с в я т о .— 27-го листопаду українським культурно-спортивним товариством «Буковина» в Букарешті було організовано свято в пам'ять буковинських письменників Осипа Юрія Федьковича та Ізидора Воробкевича. Свято складалося з двох частин, з яких перша була в цілому присвячена О. Федьковичу, а друга лише І. Воробкевичу. Свято це, організоване молоддю, було переведене з великою любов'ю та з здоровим почуттям пошани та з правдивим художнім смаком. Обидва реферати: п. Виноградника — «Про життя і творчість О. Федьковича» і п. Лукача — «Про життя і твори І. Воробкевича» було складено стисло і змістовно. Правдиву насолоду відчули присутні на святі, слухаючи чудові деклямації Е. Томоруга — вірша О. Федьковича: «Сонні мари» та п. Кухти — вірша І. І. Воробкевича: «На чужині». З виступів чоловічого хору, яким управляв п. С. Зебачинський, треба відмітити дуже гарно виконану композицію І. Воробкевича: «Чом красна Буковина». Після вицерпання програму свята, там-же відбулася дуже жвава фамілійна вечірка, яка затягнулася до 3-ї години ночі. Бажаємо молодому Товариству успіху в його корисній культурній праці.

П а н а х и д а . — В неділю, 28-го листопаду, в болгарській церкві в Букарешті, було відправлено урочисту заупокойну літургію по бл. пам'яті бувшому Голові Української Держави та Головному Отаманові Українських Військ Симонові Петлюрі та по бувшому Міністрові Української Народньої Республіки Ол. Саліковському. Члени української колонії з'явилися до церкви з трауровими відзнаками та з національними стрічками. В знак глибокої пошани до пам'яті Великих Державних Мужів України, велику частину літургії всі присутні вислухали стоячи на колінах. Про улаштування панахиди було дано оголошення в газеті.

Д о п о м о г а « У к р а ї н с ь к о м у Ж и т т ю » . — Комі-

тет по вшануванню світлої пам'яті та по обороні доброго імені бувшого Голови Української Держави та Головного Отамана Симона Петлюри в Румунії, постановив з фонду «Визволення України» імені С. Петлюри видати газеті «Українське Життя» одноразову допомогу в розмірі 1000 леїв. Вважаючи, що оборона чести нації та її відданного Вождя є питанням національної гідності всього українського громадянства, Комітет постановив надати пій підтримці газети «Українське Життя» систематичний характер, вкладаючи в її видання і свій щомісяшний пай в розмірі 500 румунських леїв. До цього часу до редакції «Українського Життя» уже надіслано 2500 румунських леїв.

В ПОЛЬЦІ.

Р е ф е р а т д - р а Є . Л у к а с е в и ч а в у к р а ї н с ь к о м у К л у б і в В а р ш а в і на тему: «Сучасний стан ССРСР в світлі закордонної преси» відбувся 9 грудня б. р. Був він присвячений оглядові економічного стану С. С. С. Р. після девяти літ совітської диктатури. В дискусіях, які розвинулись після реферату, взяв участь ряд осіб, між иншим досить цінні доповнення до реферату дав ген. В. Сальський.

К у р с и м о в п р и С т у д е н с ь к і й Г р о м а д і . — З початком грудня б. р. організовано при Укр. Студ. Громаді у Варшаві курси французької та німецької мов. Лекції відбуваються вечірніми годинами в помешканні громади.

К о н ц е р т - б а л ь С т у д е н с ь к о ї Г р о м а д и . 9 грудня б. р. в салях клубу урядовців П. К. О. відбувся концерт балъ Укр. Студен. Громади у Варшаві, прибуток од котрого має бути призначено на збільшення фондів т-ва ім. С. Петлюри. В концертній частині, окрім вже знаних колонії співочих сил (п-і Шмурло, п-ні Мартиш, п-ні Курило та інші) взяв участь недавно

організований студентський хор під орудою п. Доманчука. Досить артистично, хоч трохи несміливо, було виконано — «Україна», тріо п-и Назаркевич, Гонтарь і Скоропадський. Концерт закінчився співом «Gaudeamus» в перекладі на українську мову.

До танців грала українська струнна оркестра під орудою Л. Русаневича.

Краків. З життя Громади Укр. Студентів-Емігрантів у Кракові. — В несприятливих умовах еміграційного життя проходять дні за днями в українському студентському житті у Кракові. Більшість громадян не має жадного сталого заробітку, а перебивається випадковими заробітками та лекціями. Невеличку матеріальну допомогу Громада одержувала від «Союзу Українських Студентів-Емігрантів у Польщі», від «Товариства допомоги збігцям з України» та реґулярну допомогу для найбільш потребуючих членів Громади від п. проф. Фещенка-Чопівського. Ці несприятливі для студійовання умови не зменшують одначе інтенсивности академічної праці, яка вже починає давати свої овочі, По-між иншим П. Терещенка, що недавно скінчив університет, залишено при катедрі рілльничої хемії старшим асистентом. Слід відмітити і культурно-громадську працю українських студентів в Кракові, яку вони переводять у тісному контакті з місцевими українськими організаціями. При Громаді існує читальня що дістає до двадцяти українських часописів і журналів. Засновання при Громаді бібліотеки перебуває ще в стадії своєї організації і потребує значного поповнення книжками. За допомогою місцевого відділу УЦК Громада придбала помешкання для зборів, а крім того вона може користатись що-неділі з однієї з залей Ягелонського Університету, де має замір влаштувати в біжучому академічному році низку викладів на популярні, загальноосвітні та наукові теми.

Ще й сьогодні сидить за калішськими дротами кілька сот виснажених та знесилених наших козаків та старшин, що не змогли знайти собі праці через стан ліхий свого здоров'я.

Посильну поміч їм тут несуть, крім УЦК-ту, засновані після ліквідації таборів, кілька громадських допомогових наших організацій. Одною з таких організацій, що повстала, правда, ще 1921 року в час існування таборів для інтернованих, є Українське Товариство Допомоги Емігрантам з України та їх родинам; проводить свою діяльність це товариство напочатку під проводом полк. Трутенка, потім ген. Шаповала, пізніше полк. Лорченка, полк. Садовського і нині ген. Змієнка.

28 цього листопаду Товариство це відбуло чергові річні збори. Рівно о 15 год. в залі Гутфрайнда на вул. Вейській ч. 14, голова демісіонуючої управи Товариства ген. Змієнко, відчинив збори й запропонував обібрати Президію зборів.

Обібрано було: — полк. Садовського на голову зборів, ген. Загородського — заступником голови, підполк. Скришку і п. Гармаша на секретарів.

Обнявши провід над зборами, полк. Садовський пропонує вшанувати пам'ять Провідника народу українського в його визвольній боротьбі св. пам'яти С. Петлюри, після чого збори переходять до наміченого порядку денного.

Із звіту Управи видно, що Товариство несло різнманітну поміч емігрантам: видавало грошеві домомоги на здобуття особистих документів, на купівлю ліків, на похорони; видавало молоко дітям найбільш потрібних емігрантів і сухітникам; видавало матеріал на ручні жіночі роботи й помагало збувати виготовлені роботи; утримувало «Дім Українського Емігранта», даючи в ньому — кому дешеві, а кому й зовсім даремні приміщення; допомагало безпроцентовими позиками на купівлю матеріалів для робіт і инше; провадило бібліоте-

ку — читальню в «Домі Емігранта»; відправило до півтора десятка дітей шкільного віку до української реальної школи на Чехах.

Заслухавши звіти Управи Т-ва, збори, на внесення Ревізійної Комісії, звіти приймають до відома, а Управі висловлюють подяку за її річну працю на користь т-ва і еміграції.

Слідом за цим переведено вибори нової Управи і Ревізійної Комісії. Таємним голосуванням обрано: до складу Управи — полк. Садовського, ген. Змієнка, полк. Стечишина і Скрипку, докт. Васериса, фельдшера Гармаша, пор. Гудзіва, полк. Савченка й полк. Харитоненка. На запасових членів: адм. сотн. Балицького, фельд. Будовенка, пані Стецюренкову, інв. Шевчука Василя і адм. сотника Кравчука.

До складу Ревізійної Комісії: ген. Вовка і Загородського та адм. хор. Кривошию. На запасових членів: хор. Троянівського і сотн. Драбину.

По закінченні виборів зборами ухвалено кілька постанов, що торкають ся поліпшення стану еміграції взагалі і членів т-ва з окрема, та переведено самооподаткування членів т-ва добровільними щомісячними внесками на потреби процесу в Парижі, на час аж до його закінчення.

Перед закінченням зборів полк. Стечишин пропонує перевести між присутніми збірку добровільних датків на туж мету. Зібраних 12 зл. 32 гр. там же передано 1-му секретареві Міжорганізаційного Комітету по Увіковіченню Пам'яті Симона Петлюри.

М. С.

Каліш, 29 листопаду 1926 р.

Розшукують

М. Власенко-Підгайний, був. поруч. армії УНР, прохає відгукнутися товаришів і знайомих.

28

БІБЛІОГРАФІЯ.

«Віночок» і перша читанка «Вінок». О. Білоусенко. Прага 1926 р.

Дуже чепурно видана книжка. Самий її зовнішній вигляд вже притягає і увагу і замилування він'еткою з заквітчаними голівками дівчаток, що так лґчить подібному виданню і так просто і твердо символізують намір автора що-до призначення книжки — бути першою підвалиною національного навчання підвалиною виховання, яке має довершити те, чого ми так прагли, і чого ще й досі не маємо. Як з огляду нашого стану національного, так і з погляду раціонально-педагогічного нам здається, новий буквар читанка є зразком продуманности і правдивого підходу до справи.

Автор читанки оперує лише суто національними картинами, явищами і поняттями близькими дітям, зрозумілими, вже освоєними до школи. Така сильна фіксація національного мусить на завжди лишити спогад і відбиток в душі і в голові дитини, що буде вчитися. Що-до педагогічної техніки підходу до абетки, — він, завдячуючи ілюстраціям, дуже гарний і дотепний.

Підбор матеріалу читанки цілком відповідає загальному принципіві, який, як ми відмітили вже вгорі, ліг за основу.

Починається читанка елементарними картинами природи, звірячого царства, елементарними поняттями моралі зручно підкресленими, щоб зафіксувати, зарубати в пам'яті... і кінчається високим акордом мужности індивідуальної і національної, таким складним і таким потрібним особливо нам, нашому народові.

З найбільшим моральним вдволенням можемо рекомендувати нову книгу, як дійсно найліпший перший ступінь національного навчання.

I. 3.

Книгарня «ТРИЗУБ»..

Нові книжки на складі:

Літературно-Науковий Вістник — за грудень місяць. Ціна 8 фр.

«Вінок» ч. 2. читанка О. Білоусенка. Ціна — 11 фр. 50 с.

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ.

ЖЕРТВИ РУСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ І СВОГО КОСМОПОЛІТИЗМУ.

Кореспондент «Le Temps» з 12 грудня повідомляє свою газету про надзвичайний зріст антисемітизму на Московщині.

«З певного часу вже повстав в Союзі совітських республік антисемітський рух. Але особливо протягом кількох останніх місяців він набрав страшних розмірів, загрожуючи не лише жидівському населенню, але також і численним жидам-урядовцям совітської адміністрації. Відчай цих останніх досяг свого верху 3 грудня, коли з'явилася в офіційному журналі Совіту «Вечерняя Москва» стаття, яка підтверджувала ворожнечу, що все зростає, російського народу до жидів і що-до певної міри її в де чому виправдувала. Як наслідок цієї статті урядовці-жиди організували в Москві великий мітинг, під час якого забрали слово численні високі урядники совітські росіяне і жиди, між ними п. п. Смідович, заступник президента Калініна, проф. Рейснер і кілька промовців жидів, належних до російської комуністичної партії між іншими і проф. Брагін, Ларин — Лур'є і т. д.

В детальному викладі про становище жидів в Росії перший офіційний промовець проф. Ключніков в іронічних і бурних виразах повстав проти надто великої участі, яку жиди беруть в політичному та економічному житті совітської Росії. Але його промова була

стільки ворожою до жидів, що він не міг її кінчити. Відповідаючи антисемітському промовцеві Ларин-Лур'є захищав російських жидів взагалі і з'окрема тих, що суть на державній службі, підкреслюючи їх корисну діяльність в рядах комуністичної партії і їхню вірність совітському режимові. Однак зібрання мусіло урватися, бо прихильники обох ворожих тез вчинили такий гвалт, що майже ні один промовець не міг примусити себе слухати».

Те, що пише кореспондент «Le Temps» для тих, хто слідкував за совітською пресою і знає добре відносини в С. С. С. Р., зовсім не є несподівансю бомбою. До трагічного конфлікту давно йшло і йде. Не помічають цього лише засліплені і спекулянти на жидівській крові в першу чергу істино-руські космополіти Мойсеева закона, що готові всякого «інородця» в ложці води утопити за «єдиною» Росію.

Подумайте лише, який жах. Мітинг про який пише кореспондент «Le Temps» це ж не збори Дубровінських і Марковських «молодцов», це ж мітинг російських комуністів, бо інші збори і партії заборонені.

Російська комуністична партія вже не балакає про високі матерії, а змушена дебатовати такі теми, як «чи жид є людиною і може бути громадянином чи ні»? Он яких досягнень дійшла російська комуністична революція. Після 9 років невпинного посовування до здійснення комуністичних ідеалів збирається величезний мітинг російських комуністів, який вигукує «бей жидов».

Тут до речі буде запитати себе, чи дозволив би хоч один український уряд такий мітинг? Ніколи. В Москві ж це нормально. І щоб не робилося в Москві, однаково Діонео, Шехтмани, та інші з «Разсвету» «із любови до жидівства» будуть писати й думати по російськи.

Хто ж є виною антисемітизму в Росії? Московський імперіалізм і жидівський космополітизм, скаже всякий безсторонній глядач. Більшість жидівства напр. на Ук.

раїні, і це не секрет ні для кого, була і є рішуче на боці російської культури і гегемонії проти української не лише державности, а навіть і культури, яку вони знаходять низькою, їм непотрібною і смішною. Значно яскравіше, як ми це зараз говоримо, недавно це саме ствердила Київська «Пролет. Правда», пишучи про сучасні відносини в Одесі. **П е р е х і д** свого часу Рафеса з цілим «Бундом» на Україні на службу большевиків, Союз Доброго і жидівської великої буржуазії з гетьманом, що йшов до «возсоединенія» з «матушкою-Росією», — це все рішуче доказує, що з одного боку російський імперіялізм за всяку ціну (звичайно до певного часу) притягав до себе скрізь жидівство, щоб його в **и к о р и с т а т и** з своєю ціллю всюди, де можна, а з другого боку частина жидівства і то або найбагатша, або найактивніша (космополітична), заплющивши очі, йшла і йде на московську вудку і стаючи на послуги московського імперіялізму кінцем-кінцем буде платити і по векселям і свого космополітизму і московського імперіялізму. Московський імперіялізм, коли побачить, що послуги жидівства йому шкідливі, що час на космополітизм і інтернаціоналізм минув,

він його віддасть в жертву, так, як вже віддав багато своїх принципів. Московський мітинг не лише початок трагедії. Український національний рух мусить гостро слідкувати за цією трагедією, щоб своєчасно відхилити широкі українські маси від участі в сварці російських імперіялістів з їхньою жертвою — космополітичною частиною жидівства.

Нашим принципом мусить і надалі, як і раніше, лишатися, що ціле населення України бере участь в будові Української Держави і що ми вимагаємо від всякого, хто є на нашій землі, щоб він себе почував і поводив як горожанин Української Держави, а не як агент російського чи якогось иншого імперіялізму, щоб він широко користувався своїми правами в нашій республіці, щоб брав глибоко до серця й свої обов'язки до краю, а не лише ті користи, які цей край дає, щоб він почував себе дійсно українцем, а не патріотом київської біржі. Щоб в Москві не робилося, ми ставили, ставимо и будемо ставити до всіх, хто живе на Україні одну єдину вимогу: або цілком з нами, як рівні і вільні за УНР, або проти нас.

І. З а т а ш а н с ь к и й

З М І С Т.

Париж, субота, 1 січня 1927 року — ст. 1. — О. Лотоцький. На порозі нового року — ст. 2. — В. Садовський. Українська справа серед росіян — ст. 6. — В. Слобожанський. Ми новий мір пастроїм — ст. 10. — Ст. Сірополко. Хто має взятись за організацію курсів заочної освіти — ст. 14. — Лист до редакції — ст. 16. — Од редакції — ст. 16. — Хроніка. — З Великої України ← ст. 17. — У Франції — ст. 23. — В Румунії — ст. 24. — В Польщі — ст. 26. — Лист з Каліша — ст. 27. — Бібліографія — ст. 28. — З чужої преси — ст. 29.

О П О В І С Т К А

Запорозьське Товариства в Омекурі вітає всіх запорожців з Новим Роком.

Запорозьське Товариство в Омекурі, засноване з метою об'єднання всіх запорожців для взаємної допомоги, просить всіх запорожців подати свої адреси.

Писарь Т-ва К. МІЩЕНКО, Hotel des Ouvrieres, Homécourt (M. et M.)

ВІД ОБ'ЄДНАНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ У ФРАНЦІЇ

В суботу 1-го січня 1927 року о 8-й годині вечора в помешканні громади відбудуться сходи, на яких виступить з докладом проф.

О. ЛОТОЦЬКИЙ.

Тема:

„УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА“

Управа Об'єднаної Громади розпочала вже підготовчу працю, щоб відсвяткувати в суботу 22-го січня 1927 року день проголошення української державної незалежності.

Адреса Громади: 54, rue Mademoiselle, Paris, 15. Метро: Cambronne або Vaugirard.

Т Р И З У Б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1927 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Приймається передплата на 1927 рік.

Передплата : у Франції на рік — 120 фр., на півроку — 60 фр., на три місяці — 30 фр., на один місяць 12 фр.

В И Н Ш И Х К Р А І Н А Х :

	на 3 місяці	на один місяць
Чехія	60 кор.	20 кор.
Польща	12 зл.	4 злоті
Румунія	360 леїв	120 леїв
Німеччина	12 р. м.	4 р. м.
Сполуч. Штати Пів. Америки	3 дол.	1 дол.
Канада	3 дол.	1 дол.

Журнал набувати можна в П а р и ж і : в книгарні В. Поволоцького
13 rue Bonaparte, Paris VI.

Крім того журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»: 1) В сполучених Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky, 30 E. 7-th Street, New-York City. 2) В Канаді — W. Sikewitch, 512 Banner, man av. Winnipeg: Man. 3) В Румунії — Дм. Herodot, Strada Delea Veche, 7. Bucarest. 4) В Чехословаччині — П р а г а : F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. П о д є б р а д и — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrady. 5) В Польщі — W. Prychodko, ul. Długa, 29, Hotel Polski, 9. W a r s z a w a.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.

Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boite post. № 15. Paris XIII.

Редагує—Комітет.

Адміністратор: *Іл. КОСЕНКО.*

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.